

112. Perjantaina 25 päivänä syyskuuta 1998

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Vaalieja

1) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen täydennysvaali 4404

2) Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston täydennysvaali ”

Ainoa käsittely

3) Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Sierra Leonea koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen 4 §:n kumoamisesta ”

Asetus 1/1998 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 11/1998 vp

4) Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Sierra Leonea koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen muuttamisesta ”

Asetus 2/1998 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 12/1998 vp

5) Eduskunnan kirjaston kertomus vuodelta 1997 ”

Kertomus 8/1998 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 5/1998 vp

Ensimmäinen käsittely

6) Hallituksen esitys laiksi sotilasvammalain muuttamisesta 4405

Hallituksen esitys 88/1998 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 13/1998 vp
Toivomusaloite 165/1996 vp

7) Hallituksen esitys laiksi nuorista työntekijöistä annetun lain muuttamisesta .. ”

Hallituksen esitys 89/1998 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 5/1998 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Pesälä ja toinen varapuhemies Törnqvist sekä edustajat Aho, Alaharja, Andersson C., Biaudet, Dromberg, Huotari, Isohookana-Asunmaa, Jäätteenmäki, Karjalainen, Karjula, Kautto, Korteniemi, Krohn, Laakso, Laaksonen, Laine, Lehtosaari, Lekman, Leppänen P., Markkula M., Markkula-Kivisilta, Niinistö, Pietikäinen M., Pohjola T., Pykäläinen, Rinne, Räsänen, Saapunki, Suhola, Tahvanainen, Takkula, Tiuri, Tulonen, Vehviläinen ja Wideroos.

Ilmoitussasiat:

Lomanpyynnöt

” Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden perusteella edustajat Lehtosaari, P. Leppänen ja Rinne, virkatehtävien perusteella ed. Niinistö sekä muun syyn pe-

rusteella edustajat Huotari, Laaksonen, M. Pietikäinen, Saapunki ja Törnqvist sekä tämän kuun 28 päivästä 30 päivään virkatehtävien perusteella ed. Aaltonen.

Uudet hallituksen esitykset

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot 123—144.

Kirjalliset kysymykset

Merkitään saapuneiksi vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 837, 838 ja 880.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen täydennysvaali

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksen 1) asiana on Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen täydennysvaali.

Kun täydennysvaalia varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyssä ehdokaslistassa, jonka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen varamieheksi ehdotettu valittavaksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen varamieheksi on tullut valituksi ehdokaslistan mukaisesti ed. Rehn.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston täydennysvaali

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksen 2) asiana on Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston täydennysvaali.

Kun täydennysvaalia varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyssä ehdokaslistassa, jonka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston jäseneksi ehdotettu valittavaksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston jäseneksi on tullut

valituksi ehdokaslistan mukaisesti ed. Vuorenso-la.

P u h e m i e s : Eduskunta päättäneen saattaa vaalin tuloksen tiedoksi valtioneuvostolle.

Hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Sierra Leonea koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen 4 §:n kumoamisesta

Ainoa käsittely
Asetus 1/1998 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 11/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Sierra Leonea koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen muuttamisesta

Ainoa käsittely
Asetus 2/1998 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 12/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 12.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Eduskunnan kirjaston kertomus vuodelta 1997

Ainoa käsittely
Kertomus 8/1998 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 5/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys laiksi sotilasvammalain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys 88/1998 vp

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 13/1998 vp

Toivomusaloite 165/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 13.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys laiksi nuorista työntekijöistä annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys 89/1998 vp

Työasiainvaltiokunnan mietintö 5/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on työasiainvaltiokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelu:

Ed. H a a t a i n e n : Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys, joka nyt on täällä ensimmäisessä käsittelyssä, on käynyt läpi työasiainvaltiokunnan keskustelun. Minusta on erittäin tärkeää, että hallitukselta on tullut esitys, joka on nyt EU:n direktiivin ja Euroopan neuvoston sosiaalisen peruskirjan vaatimukset täyttävä. Tässä laissahan, josta on paljon keskustelua myös käyty, esitetään, että 14 vuotta täyttäneet tai saman kalenterivuoden aikana sanotun iän täyttävät oppivelvolliset eli koululaiset voisivat olla töissä vain enintään puolet koululomastaan. Samalla tässä rajataan myös oppisopimuskoulutuksessa olevien työaika siten, että opetuksen ja työharjoittelun yhteinen työaika voisi olla vain 8 tuntia päivässä eli 40 tuntia viikossa.

Lapsityövoiman käytöstä puhutaan paljon aiheena, joka ikään kuin koskettaa vain Suomen rajojen ulkopuolista maailmaa. Lapsityövoiman

hyväksikäyttö kuitenkin on totisinta totta Euroopassa, ja myös Suomessa yhä enemmän lapset ja koululaiset tekevät töitä. On hyvä, että koululaiset tutustuvat työelämään ja pääsevät kesätöihin, ja tähänhän tietyn ikäisiä lapsia suorastaan kannustetaan kuntien monilla toimilla, mutta silti minusta on erityisen tärkeää, arvoisa puhemies, että asetetaan tiettyjä rajoja, jotta koululaisillekin jää jonkunmoinen mahdollisuus lepoon ja siihen tankkaukseen, jota he myös tarvitsevat.

Koululaisten paineet ovat kasvaneet monella tavalla koulusuoritusten ja kurssimuotoisten opiskelutapojen myötä. Viimeaikaiset tutkimukset osoittavat myös, että koululaisten väsymys on ihan todellinen ongelma, ja siitäkin syystä on myös yhteiskunnan taholta asetettava rajoituksia.

Toisaalta myös tämä kulutusorientoitunut elämäntapa asettaa lapsille samanlaiset paineet kuin aikuisille, että he enemmän ja enemmän haluavat tietysti hankkia rahaa ja tekisivät mielellään myös töitä. Mutta jonkun on asetettava rajat siihen, että tässä ei mennä liian pitkälle. Siitä syystä minusta on hyvä, että Suomi ja hallitus nyt tässä asettaa omat rajoituksensa ja linjaa myös tätä kysymystä.

Minusta on ikävää, että opposition, keskustapuolueen, taholta on jätetty vastalause valtiokunnan mietintöön, enkä soisi, että tästä käytäisiin sellaista keskustelua, että nyt haluttaisiin rajata koululaisten luonnollista mahdollisuutta tutustua työelämään. Sitä ei tässä hallituksen esityksessä tahdota vaan halutaan, että lapsilla on myös oikeus lepoon ja virkistykseen, jotta he jaksaisivat rankan, raskaan, pimeän kouluvuoden aikana suoriutua koulutyöstään mahdollisimman hyvällä tavalla.

Ed. P e l t o m o : Arvoisa rouva puhemies! Kuten valtiokunnassa totesimme, laki on erittäin kannatettava ja perusteltu. Tämä laki täyttää nyt nuorten työntekijöiden suojelusta annetun direktiivin ja Euroopan neuvoston sosiaalisen peruskirjan vaatimukset. Tällä hetkellähän tässä laissa on aukkoja.

Valtiokunnassa kiinnitettiin huomiota siihen, miten tätä lakia valvotaan. Siitä myös lausuiimme, että on syytä tarkoin tiedottaa asioista ja varsinkin, kun nuoret eivät riittävästi tunne työhön liittyviä oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan eivätkä työturvallisuus- ja työsuojelukysymyksiä. Oiva tapa onkin, että kun peruskoulun yläasteella on työelämään tutustumista eri jaksoissa, näillä tunneilla tiedotetaan oppilaille työlainsäädän-

töä koskevista asioista. Myös vanhemmille ja työsuojeluviranomaisille tulee entistä enemmän täsmentää näitä asioita.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Lasten esiopetuksesta puhuttaessa olen aikanaan ottanut sellaisen kannan, että viisi- ja kuusivuotiaitten lasten pitää leikkiä lasten leikkejä ja etsiä sammakoita ojanpenkereeltä eikä kulkea koulu-reppu selässä, niin kuin meillä nykyisin pyritään tässä esiopetussuunnitelmassa. Samaa mieltä olen tässä ja ilmeisesti nyt poikkeuksellisesti ed. Haataisen kanssa samaa mieltä siitä, että kun on tällaisista koululaisista kysymys, niin koululaisten ei pidä sallia koko loma-aikaansa tehdä työtä. Nuorellakin on tietynlainen ahneus tietysti rahan perään, joka on sellaisenaan positiivista, mutta kyllä tilanne on se, että kyllä puolet loma-ajasta riittää ansiotyöhön, ja se pitää tässä tapauksessa yhteiskunnan talolta varmistaa, että enempää sitä työtä ei tehdä. Puolet riittää.

Jos koululainen on esimerkiksi työssä koko tämän loma-aikansa, kyllä on selvä asia, että se on silloin uupunut mennessään jälleen koulu-elämään. Mutta kun on vapaata, on ansiotyötä ja elämäkokemuksen hankkimista ja taas toisaalta koulua, se on se, joka pitää tällaisen nuoren ihmisen pirteänä. Olen sitä mieltä, ettei missään tapauksessa pidä sallia tällaisen nuoren kouluaikanaan koko loma-aikaansa käyttää työntekoon ja ansioon.

Ed. V i r t a n e n : Arvoisa puhemies! Työasiainvaliokunnassa tätä käsiteltiin. Tietysti ensin voi sanoa, että on ihan hyvä, että tämmöinen laki tehdään ja muuta, että koululaisia tosiaan on suojeltava ja tietyt ikäraajat oltava. Mutta tässä on tämmöinen ihmeellinen, vähän hössähtävä, lietsova tätikäsitemyös, koska mainitun EU:n sosiaalisen peruskirjan vaatimuksissa annetaan sellainen kuva, että Suomessa tätä lakia rikotaan häikäilemättömästi, meilläkin. Sitten kun meillä korostetaan jotenkin tämmöistä, että pitää nyt suojella koululaisia, minusta on jotenkin annettu semmoinen kuva, että meillä todella nyt Suomessa ja varsinkin jossain kepun piirissä varsinkin maaseudun orjatyövoiman lapset eivät saa levätä koskaan vähääkään jnp.

Tämän lain yhteydessä on luotu koko ajan vähän semmoista hassua Suomi-kuvaa. Todellisuudessa koululaisten väsymys johtuu ihan muusta asiasta, sen tietävät tv-asiantuntijat ja muut. Työntekoa on hyvä myös koululaisille opettaa. Mutta olen edelleen sitä mieltä, että

myös lapsia ja koululaisia tulee suojella ja heidän tulisi levätä. Tämän liioittelu on saanut mielestäni työasiainvaliokunnassa naurettavia piirteitä.

Ed. V i l j a m a a : Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiinnittää huomiota erääseen nimenomaan oppisopimuskoulutukseen liittyvään näkökulmaan, joka koskettaa myös 14:ää vuotta vanhempia lapsia, jotka usein ovat oppisopimuskoulutuksessa. Nuorten tietopuoliseen koulutukseen kuluva aika on laskettava mukaan kokonaistyöaikaan, joten ei yli 40 tunnin oppiviikkoja, työviikkoja, saisi syntyä nuorille oppisopimuskoulutuksessakaan.

On hyvä, että tässä yhteydessä tarkasteltiin asioita vähän laajemminkin, ja tällainen näkökulma pyydettiin erityisesti huomioimaan Työterveyslaitoksen lausunnoissa. Myös kaikki lasten asiassa olevat järjestöt, Mannerheimin Lastensuojeluliitosta Lastensuojelun Keskusliittoon asti olivat hyvin tyytyväisiä, että tämän kaltainen lainsäädäntö meille saadaan aikaan ja nuorilla on oikeus lomaan.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Meillähan EU:sta on monen näköisiä käsityksiä, ja usein kansalaiset tuntuvat kokevan kielteisinä EU:n direktiivit, mutta ainakin tästä näkökulmasta katsottuna EU:sta on tässä tullut lastensuojelun osalta vähän parempi säännös. Kun meillä on aikaisemmin pystytty teettämään 3/4 lomasta työtä lapsillakin, nyt tässä on rajattu, että puolet lomasta pitää olla lomaa. Minusta ennen kaikkea kun katsoo vaikka tätä työllisyyttäkin, niin tuntuu aika järjettömältä, että tämmöistä tarvetta olisi olemassakaan. Siinä mielessä lämpimästi kannatan tätä lakiesitystä, että tämä näin menee. Tässä jätetään lapsille jonkinlainen loma, lapsuus, mahdollisuus siihen, että voidaan olla rennommin, koska aikanaan työelämässä nämä vaateet ovat sen verran tiukkoja, että siellä joutuu olemaan vähän tiukemmalla.

Ed. H a a t a i n e n : Arvoisa puhemies! Jotta ei tulisi vääriä käsityksiä tämän lain sisällöstä, niin nythän tässä, kun puhutaan, että vain puolet lomasta saa työskennellä, puhumme 14-vuotiaista lapsista, jotka eivät suinkaan ole mitään lukioikäisiä nuoria vaan 14-vuotiaita lapsia. Vanhin lapseni on kolmen vuoden päästä tuon ikäinen, enkä soisi hänen olevan työssä koko lomaa. Tuskin monet vanhemmat edes sallivat näin tapahtuvan nyky-Suomessa. Mutta vaikka onkin hyvä

tilanne tällä hetkellä, siitä huolimatta on hyvä, että meillä on Euroopan unionin direktiivin mukainen lainsäädäntö, jossa EU on näköjään ottanut mittavan askeleen eteenpäin.

Kouluväsymyksen syyt voivat olla moninaiset ja myös muualla. Tuskin ne tästä työn tekemisestä niinkään tulevat. Mutta siitä syystä juuri, että koululaisten väsymys on tosiasia, riippuu se mistä tahansa, on syytä turvata heille lepoa ja virkistys edes lomien aikana. Tästä asiasta varmaan ollaan ed. Virtasenkin kanssa samaa mieltä.

Ed. Kuosmanen: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Virtanen käytti puheenvuoron, että maalla nuoret tekevät orjatyötä, maalaistaloissa lähinnä, hän tarkoitti. Sehän on luonnollista, että siellä kasvatetaan lapset ja työn arvostus opetetaan heille. Vanhempien mukana he oppivat työn tekemisen.

Mitä tulee 14-vuotiaiden työtehoon, minusta tämän päivän nuori on erittäin hyvin kehittynyt ja hyvän koulutuksen saanut jo 14-vuotiaana. Kaikkein tärkeintä on, että yhteiskunta ja työnantajat pystyisivät järjestämään kevyttä työtä näille henkilöille, että todella he voisivat uraa valitessaan päätellä, minkä ammatin he haluaisivat itselleen jatkossa. Ennen kaikkea nuorten kannalta on tärkeää, että kun he näkevät, kuinka raakaa se työnteko on, ainakin opiskelu maistuu paremmin.

Ed. Virtanen: Arvoisa puhemies! Uskon, että ed. Kuosmanen kyllä tajusi käyttämäni ironian, kun viittasin keskustan ”orjatyövoimaan”. Mielestäni ed. Lahtela juuri käytti sen kaltaisen puheenvuoron, ikään kuin täällä olisi ollut joitakin EU-tanttoja istumassa rivissä, ja antoi jopa sen kuvan, että nyt Suomen eduskunta astuu lopultakin siihen aikaan, että me suojelemme Suomen lapsia, ettei heitä orjuuteta eikä liian nuorina käytetä työssä eikä muuta vastaavaa. Hassunkuruus on siinä, että Suomessa ja Pohjoismaissa, jos missä, on lapsia suojeltu näissä asioissa jo ihan tarpeeksi.

Muuten yhdyin täysin myös ed. Haataisen mielipiteisiin. Vielä kerran: Jos tällä joku elämöi, saa helposti sen kuvan, että nyt Suomi edistyy jotenkin ja lopulta lakkaa lapsityövoiman käytön ja muun lasten sortamisen aikakausi Suomessa.

Ed. Komi: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Haatainen antoi ymmärtää, että keskusta on tätä lakia vastaan. Näin ei ole, vaan valiokunnassa

vain eräs edustaja teki vastalauseen. Perustelen hieman, kun hän ei ole paikalla, miksi näin.

Hän teki sen siksi, että hän näkee, että työelämä ja yrittäjäys liittyvät aika vahvasti toisiinsa. Juuri maaseutualueilla nuorille, kun he kasvavat kiinni työhön, tulee halu myös ryhtyä myöhemmin yrittäjiksi. Tämän takia hän näki, että lainsäädännöllä ei tätä tarvitsisi rajoittaa, koska ei täällä ole orjatyövoimaa koskaan varmasti käytetty eikä ole tarkoitus nytkään, että siihen men-täisiin.

Ed. Vähänen: Arvoisa puhemies! Olin keskusteluun tuonut toisenkin puolen. Nythän on paljon kansalaisia, jotka hakeutuvat työhön sen vuoksi, että työssä menee aika ratevammin ja mukavammin kuin kenties kotitöissä, viittaamatta ollenkaan, onko maatalouden piirissä vai kaupunkilaisasunnossa. Minä tiedän varsin hyvin, että monet koululaiset ovat mahdollisimman pitkään loma-aikana työssä, koska todella joutuisivat muuten jatkuvan silmälläpidon alaisina tekemään niitä ikäviä kotitöitä, mitä talvella ei ole ehtinyt. Sen sijaan työssä, olkoon kunnan työssä tai missä hyvänsä, on ratevaa, ehkä on luokkatovereita seurana, aika kuluu nopeasti ja ehtii kyllä valoisina iltoina rentoutumaankin.

Ed. Osimies: Arvoisa puhemies! Nämä nuoria työntekijöitä koskevan lain esitetyt muutokset perustuvat osaltaan EU-direktiiveihin, osaltaan Euroopan neuvoston sosiaalisen peruskirjan vaatimuksiin. Kansainvälisesti on varmasti perusteltua kiinnittää huomiota lasten ja nuorten työntekoon. Lapsityövoiman käyttö on todellinen ongelma, mutta ei onneksi Suomessa. Mielestäni on valitettavaa, että kansainvälisten sopimusten takia Suomessa joudutaan lisäämään yhteiskunnan holhousta, sillä mitä muuta kuin holhouksen lisäämistä on rajoittaa nuorten mahdollisuuksia loma-aikoinaan tehdä ansiotyötä? En myöskään näkisi tarpeelliseksi asettaa eriarvoiseen asemaan 17- tai 18-vuotiaita työntekijöitä työaikalain säännöksessä, kuten nyt tässä joudutaan, myös kansainvälisistä vaatimuksista lähtien, tekemään.

Ed. Tiusanen: Arvoisa rouva puhemies! Todella haluaisin tähän asiaan tuoda vain sen näkökohdan, että ongelma on loppujen lopuksi se, onko näillä nuorille tarjota työtä vai ei.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Täysistunto lopetetaan kello 13.20.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Jouni Vainio
